

Tiszta vizet a pohárba!

Szimbólumok világában élünk. Már évezredek óta. Elsődleges és másodlagos jelrendszerünk mellett az évszázadok során kidolgoztunk, elfogadtunk, elfogadtattunk olyan jelrendszereket, amelyek a jelölő és a jelölt közötti szoros kapcsolatra utalnak. Jelrendszereink valóságosak és virtuálisak, értelmezhetőek és értelmezőek, magyarázhatóak és magyarázók, meghatározhatóak és meghatározók is egyidőben. Mai világunkban is e jelek segítségével igazodunk el és igazítunk el másokat mindennapjainkban és történelmünkben. Jelrendszereink annál inkább felelnek meg a választott rendszerező elvnek, minél inkább történelmi gyökerez(tet)-ésűek. Társadalmi, politikai, vallási, gazdasági stb. közösségeink ezen elvont vagy konkrét szimbólumokkal fejezik ki rétegződésüket, különbözőségüket, elkülönülésüket, vagy éppen együvé tartozásukat. S minél inkább vissza tudunk nyúlni az ősiségbe szimbólumaink szintjén, annál inkább tudunk megerősödni kilábalni megpróbáltatásainkból, határozott jövőképet felvázolni.

Ezek és hasonló gondolatok járhattak azon szerzőgárda eszébe, amikor a 2011-ben megjelent kötetük után újabb tanulmánykötettel jelentkeztek.*

A kötet szívmengető és legmegszívlelhetőbb gondolatát talán *Bernád Rita Magdolna* fogalmazza meg, amikor arra az időn átnyúló okításra hívja fel a figyelmet, hogy e jel(kép)ek tárgyyszerű és szigorúan tudományos elemzésén, feltárásán és történelembe való ágyazásán túl, igenis értékelhetően van jelen máig tartó hatásával e szimbólumokat létrehozó lelki tényező, mely mindenképpen megéri a mai kutatót is. A kutató a pecsét és a papír közé beékelődött, az adott közösséget (a Gyergyói Főesperesi Kerület egyházközségeit) meghatározó mindenkor emberi szellemiséget is szeretné görcső alá venni a továbbiakban, miután az 1826 és 1935 között született katolikus plébániahivatali pecséteket elemzi a püspöki rendeletek fényében. Egyházszerkezési adatokban bővelkedő írásában a pe-

csétek, bélyeglenyomatok, templomok és azok védőszentjei közti képi összefüggésekre is felhívja a figyelmet.

Bicsok Zoltán levéltáros a 17–19. századi csíkszéki papok pecséthasználataira vetít fényt. Tanulmánya korábbi cikke kiegészítéseként lát napvilágot. Kiemelkedő haszna írásának, hogy részletes egyháztörténeti, művészettörténeti és szimboliztikai leírását adja az 58. levélzáróként vagy okirat-hitelesítőként használt (mágán)pecsétet alkotó egyházi jelképeknek, díszítőelemeknek. A pecsétek részletes és szakszerű leírásán túl, hely- és művelődéstörténeti szempontból is jól hasznosítható szinten foglalkozik a pecséttulajdonosok életpályájának rövid bemutatásával.

Pál-Antal Sándor a rá jellemző alaposággal, körbejárva a téma politika- és közigazgatás-történetét, bemutatva az akció jogtörténeti körülményeit, Csík-Gyergyó-Kászon-szék 1793-as és Marosszék 1753-as címeres pecsétjének elnyerését és használatának további történetét tárja fel két írásban. A 18. századi két szék intézményi fejlődésének és pecsételési gyakorlatának bemutatása igen csak hasznos a közigazgatás-történet és okirat-kibocsátás, akár csak a birodalmi császári központ és a periferikus tartományok közti viszony megértéséhez. Mindkét írást az elnyert kiváltságlevelek eredeti nyelven és fordításban közölt melléklete, illetve több pecsét és címer rajza gazdagítja.

Szekeres Attila István heraldikus és címergrafikus szakít az eddigi sossal és a mába röpi, mihelyt a jelenkori címeralkotás háromszéki problematikájáról beszél a történeti hagyományok, a jogfolytonosság, a jelenkori állami szabályozás, illetve a heraldikai szabályokat néha nem is ismerő, azokat erőltető vagy hibásan alkalmazó közösségi akarat függvényében. Úgy mutatja be az egyes települések címereit, melyek többségének alkotója is, hogy közben azok részletes jelképtani magyarázatát is adja.

Zepezsaner Jenő első, egyben kis céhtörténeti írásában hasonlóságokat és összefüggéseket keres az általános

CÍMER ÉS PECSÉT A SZÉKELYFÖLDÖN

Tanulmányok



címerhasználat és a céhek közhasználatban lévő, „kézzelfogható” emblémái, „beszélő” címerei között. A kézművesipari kataszter által elfogadott csoportosításban, hét nagyobb egységben mutatja be a székelyföldi céhek címeremelet hordozó tárgyait.

A szerző második dolgozata a fejedelemségkori udvarhelyszéki címerekkel foglalkozik. Írása első felében azokat, a Székelyföldön legkorábban fennmaradt építészet- és művészettörténeti megnyilvánulásokat veszi számba, melyek heraldikai emlékeket sorakoztatnak fel. Ezt követően a fejedelemségkori címeradományozás mi-kéntjén át és az alkalmazott szimbólumokat értelmezve teszi meg a hanyatlófélben levő heraldikára, illetve a hadviselő székely társadalom önhasznú címerszerzésére („kutyabőr”) vonatkozó megállapításait. Tanulmánya második felében már korábban megjelent kiadványokból csoportosítja együvé az udvarhelyszéki családi címereket.

A kötetet Mihály János szerkesztő bevezető sorai nyitják és a tanulmányokat gazdagon illusztráló mellékletek zárják. A fülszövegben Borboly Csaba, Hargita Megye Tanácsa elnökének ajánlását olvashatjuk.

Róth András Lajos

**Címer és pecsét a Székelyföldön. Tanulmányok.* Szerk. Mihály János. Székelyudvarhely, Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont és Udvarhelyszék Kulturális Egyesület, 2012. 256.